

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ

เรื่อง แผนการให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

๑.ความเป็นมา

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับ “สิทธิได้รู้” (Right to Know) ของประชาชน^๑ โดยมีเจตนารมณ์ต้องการให้ประชาชนมีโอกาสอย่างกว้างขวางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิทางการเมืองได้ถูกต้องกับความเป็นจริง เป็นการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคง ประชาชนมีโอกาสรู้สิทธิและหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้การบริหารงานของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส มุ่งต่อประโยชน์สุขของประชาชนมากยิ่งขึ้น การคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการนี้ เป็นการรับรองการคุ้มครองสิทธิรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและราชการส่วนท้องถิ่น^๒

นับแต่ที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการด้วยกัน ทั้งในด้านการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย และในด้านการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ อันเป็นผลมาจากการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการให้มากที่สุด และมีข้อยกเว้นให้น้อยที่สุด จึงได้พิจารณาจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปกฎหมายดังกล่าว เพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาต่อไป

/๒.การดำเนินการ...

^๑ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศักดิ์ . (๒๕๔๐). คู่มือพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ หน้า ๑-๒

^๒สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (๒๕๕๓). สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐. หน้า ๗

๒.การดำเนินการ

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ได้ดำเนินการศึกษา สํารวจ ค้นคว้าข้อมูลกฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมถึงการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคม โดยสรุปข้อมูล ดังนี้

๒.๑ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ทางวิชาการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช^๓ ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมและกลไกการตรวจสอบของประชาชนภายใต้สภาวะแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยสรุปสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขดังนี้

๑) ปัญหาและอุปสรรคของการใช้บังคับกฎหมายและแนวทางการแก้ไข

๑.๑) ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

นับแต่มีการประกาศใช้บังคับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการปัญหาที่พบบ่อยครั้งคือ หน่วยงานของรัฐไม่ได้เร่งรัดปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือไม่ได้เร่งรัดในการให้ข้อเท็จจริงแก่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อเสนอประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หรือไม่ได้เร่งรัดดำเนินการตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ จะด้วยความจงใจไม่ปฏิบัติตาม หรือจะด้วยความไม่แน่ใจหรือไม่รู้ว่าควรต้องปฏิบัติอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้นเองและกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ในที่สุดจำเป็นต้องอาศัยมติของคณะรัฐมนตรีบังคับการให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามความเห็นหรือคำแนะนำของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการหรือทำตามมติคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีคำวินิจฉัย

นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคทั้งในส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันอย่างมาก เช่น ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. ๒๕๔๐ และมีทัศนคติในเชิงลบต่อกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการเท่าที่ควร

ในบางกรณี...

^๓ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (๒๕๕๑). โครงการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ : แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมและกลไกการตรวจสอบของประชาชนภายใต้สภาวะแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน (รายงานฉบับสมบูรณ์). สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. หน้า ๑๑๙-๑๖๔.

ในบางกรณีหน่วยงานราชการได้อาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อชะลอการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนคำวินิจฉัยดังกล่าวซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีในศาลใช้เวลานาน ผลการฟ้องคดีดังกล่าวทำให้เอกชนได้รับความเดือดร้อนเสียหายที่ยากจะเยียวยาแก้ไขได้

๑.๒) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ปัญหานี้เป็นประเด็นสำคัญเกี่ยวเนื่องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เนื่องจากที่ผ่านมามีองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญอ้างว่าตนไม่ใช่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในการบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐจึงไม่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การที่หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญตีความกฎหมายในลักษณะเช่นนี้มีผลให้เจตนารมณ์ของรัฐสภาในการตรากฎหมายข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ระบบราชการโดยรวมมีความโปร่งใสเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพย่อมไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ อย่างไรก็ตามหากยืนยันในเจตนารมณ์ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนและสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่จัดวางระบบการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการทั้งระบบ และเมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ก็จะทำให้งานราชการมีประสิทธิภาพเกิดความโปร่งใสเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

๑.๓) ปัญหาการแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

เนื่องจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่การกำกับดูแลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการแต่ติดขัดในปัญหาทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการเนื่องจากผู้บริหารระดับสูงในภาคราชการมักจะติดภารกิจสำคัญและไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ขาดความต่อเนื่องเมื่อต้องพิจารณาปัญหาสำคัญแม้จะมีการมอบหมายให้ผู้แทนเข้าร่วมประชุมแต่ผู้แทนก็ไม่กล้าตัดสินใจลงมติที่ประชุมหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายของหน่วยงานหรือเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องรีบแก้ไขทำให้งานในหน้าที่คณะกรรมการอาจต้องล่าช้าออกไปหรือบางครั้งหัวหน้าหน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประชุมเท่าที่ควร ดังนั้นการแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการให้เหลือจำนวนกรรมการเท่าที่จำเป็นและการกำหนดข้อผูกมัดเรื่องเวลาการทำงานอาจเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและหากต้องการให้องค์กรมีลักษณะคล่องตัวในการบริหารงานก็อาจแก้ไขกฎหมายให้เป็นองค์กรในรูปแบบขององค์กรนอกระบบราชการหรือเป็นองค์กรที่มีระบบบริหารเป็นอิสระแยกออกจากระบบงานปกติของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีต่อไป

๑.๔) ปัญหาการจัดวางระบบงานข้อมูลข่าวสารเพื่อรองรับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการนอกจากการมีกฎหมายรับรองสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการแล้วสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเพื่อช่วยให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสาธารณชนสามารถมีผลเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติก็คือส่วนราชการจะต้องมีระบบข้อมูลข่าวสารที่ดีและมีประสิทธิภาพและหากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐก็จำเป็นต้องเพิ่มช่องทางอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเช่นการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๒) ปัญหาการใช้บังคับกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลไกการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของประชาชน

๒.๑) ปัญหากลไกการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๗ และ มาตรา ๙

เจตนารมณ์ของการบัญญัติมาตรา ๗ และมาตรา ๙ เพื่อให้เป็นกลไกกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และในขณะเดียวกันต้องการให้เป็นกลไกที่ประชาชนสามารถนำไปใช้เพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ประเภทของข้อมูลข่าวสารตามมาตราดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะหรือเป็นข้อมูลข่าวสารซึ่งรัฐเปิดเผยโดยไม่จำเป็นต้องมีคำขอ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการกำหนดประเภทของข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องส่งไปลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๗ ก็ดีและประเภทของข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ตามมาตรา ๙ ก็ดีเป็นประเภทของข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความสนใจของประชาชนจริงหรือไม่ รวมทั้งการระบุประเภทของข้อมูลข่าวสารดังกล่าว มีความชัดเจนเพียงพอที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือประชาชนสามารถรู้ได้ในทันที โดยไม่ต้องอาศัยการตีความหรือไม่ เพราะในความเป็นจริงข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกให้แก่การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มากกว่าการลงพิมพ์ข้อมูลข่าวสารในราชกิจจานุเบกษา จึงมิใช่เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของราชการ แต่เพื่อประกาศให้ทราบถึงการใช้บังคับกฎหมายกฎหรือระเบียบข้อบังคับเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ เจตนารมณ์ของผู้บัญญัติกฎหมายที่ต้องการให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ เป็นกลไกในการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของทางราชการ จึงอาจจะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ จึงมิได้มีผลช่วยให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารงานภาครัฐโดยตรง หากแต่เป็นวิธีการบัญญัติกฎหมายให้ถือว่าประชาชนได้รับทราบการมีผลใช้บังคับของกฎหมายเท่านั้น การบัญญัติกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการในลักษณะนี้จึงเป็นมุมมองจากภาครัฐเป็นสำคัญ

/ในส่วนของ...

ในส่วนของมาตรา ๙ ซึ่งบัญญัติถึงประเภทของข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีไว้เพื่อให้ประชาชนสามารถขอตรวจดูได้ มาตรานี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคง และเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นกลไกที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐและสร้างเสริมระบบการตรวจสอบภาครัฐให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้การใช้สิทธิในการเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นการใช้สิทธิของประชาชนโดยอิสระ โดยผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนหนึ่งไม่ทราบว่ามีความหมายกำหนดให้หน่วยงานราชการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และพบว่าเกิดจากความไม่พร้อมของหน่วยงานของรัฐที่จะให้บริการข้อมูลข่าวสารหากมีประชาชนร้องขอ และยังพบอีกว่าที่ผ่านมาคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการไม่ได้อาศัยช่องทางตามมาตรา ๙ (๘) เพื่อกำหนดชนิดหรือประเภทของข้อมูลข่าวสารอื่นเพิ่มเติมเท่าที่ควร แม้ว่ามาตรา ๑๑ จะบัญญัติกลไกการตรวจสอบไว้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องขอข้อมูลข่าวสารของราชการยังหน่วยงานราชการได้โดยตรง แต่มาตรานี้ก็อาจจะยังไม่มี ความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้เป็นกลไกการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ เนื่องจากได้บัญญัติให้เป็นดุลพินิจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบที่จะพิจารณาถึงความเหมาะสมของการให้ข้อมูลข่าวสารตามคำขอ จึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกตามมาตรา ๗ และมาตรา ๙ เป็นหลัก

๒.๒) ปัญหาการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

การบัญญัติมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดกรณีข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษาหรือมีอายุครบตามที่กฎหมายกำหนด หน่วยงานของรัฐจะต้องส่งมอบให้แก่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติที่ผ่านมา ส่วนราชการหลายแห่งยังไม่เข้าใจเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีการบัญญัติไว้เช่นนี้ และได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ทำให้เป็นปัญหากับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในการรวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญของชาติ

นอกจากนั้น ประเด็นที่สร้างปัญหาในทางปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่เป็นอย่างมากในการดำเนินการส่งมอบเอกสารประวัติศาสตร์ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว คือ ประการแรก ความสับสนในการบัญญัติถ้อยคำที่แตกต่างกันแต่มีความหมายใกล้เคียงกันระหว่างคำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” และ “เอกสารจดหมายเหตุ” แม้ว่าถ้อยคำจะแตกต่างกันก็ตาม แต่ในหลักการแล้ว ต่างก็มีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ต้องการอนุรักษ์เอกสารราชการ หรือหากจะกล่าวถึงโดยรวมก็คือการอนุรักษ์ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สำคัญต่อประเทศ ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนในการทำงานของเจ้าหน้าที่จึงควรบัญญัติใช้ถ้อยคำเดียวกัน คือ คำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” เนื่องจากเป็นคำที่ใช้มาแต่เดิมเพื่อให้หมายความถึงเอกสารราชการที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติ พร้อมทั้งให้คำนิยามที่ชัดเจนด้วยว่าต้องการให้หมายความถึงข้อมูลข่าวสารของราชการประเภทใดบ้าง

๒.๓) ปัญหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตรวจสอบของประชาชน

ปัญหาการละเลยต่อการปฏิบัติตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ ทำให้การกำหนดชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารของราชการไม่ได้เป็นไปตามความมุ่งหมายของระเบียบดังกล่าว นอกจากนี้ ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติฯ เองก็ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ โดยเฉพาะในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อการรักษาข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากเปิดโอกาสให้มีการทำลายข้อมูลข่าวสารที่ยกเลิกชั้นความลับแล้วได้ คณะที่ปรึกษาวิจัยจึงเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพิ่มขึ้นอีกชุดหนึ่งโดยเฉพาะเป็น “คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของทางราชการ” เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถโต้แย้งดุลพินิจในการกำหนดชั้นความลับได้ แต่ให้คณะกรรมการมีหน้าที่เฉพาะการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการที่กำหนดชั้นความลับว่าสอดคล้องกับแนวทางตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือไม่เท่านั้น และกำหนดไว้ชัดเจนว่าข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีการกำหนดชั้นความลับ หากมีการยกเลิกชั้นความลับไม่ว่าจะโดยส่วนราชการเอง หรือเนื่องจากพ้นระยะในการเก็บรักษาความลับ ห้ามมิให้มีการทำลายข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นเสียแต่จะได้รับความยินยอมจากหน่วยงานด้านจดหมายเหตุทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่นหรือส่วนราชการ ที่มีการจัดตั้งส่วนงานจดหมายเหตุในหน่วยงาน นอกจากนั้น ควรกำหนดห้ามมิให้กำหนดชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารบางประเภทไว้ในกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการด้วยเพื่อที่ส่วนราชการและเจ้าหน้าที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังมีจุดอ่อนที่พึงต้องแก้ไขในหลายประการ เช่น ขาดตัวอย่างที่จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดชั้นความลับในแต่ละระดับ และความไม่ชัดเจนในส่วนของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดชั้นความลับ

๓) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ

โดยที่การตรากฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมีวัตถุประสงค์ให้ถือหลักการว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นสิ่งที่พึงเปิดเผยตามปกติแก่สาธารณชน การปกปิดข้อมูลข่าวสารดังกล่าวถือเป็นข้อยกเว้น” ดังนั้น ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้จึงได้เพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ประชาชนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยไม่กระทบต่อหลักการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการที่ควรถือเป็นความลับของทางราชการ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ นอกจากนั้นยังคงการจัดแบ่งหมวดหมู่ของบทบัญญัติไว้เช่นเดิมโดยเปลี่ยนแปลงแก้ไขเฉพาะในบางประเด็นดังนี้

๓.๑) การกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายให้ชัดเจน

เนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาของการบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมักมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับองค์กรอิสระของรัฐ หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เห็นว่าตนไม่อยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับนี้ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการยกร่างกฎหมายจึงได้ขยายความนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ให้หมายความรวมถึง “องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม” ด้วยเหตุนี้ หากมิใช่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายในการพิจารณาพิพากษาคดี รวมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การบังคับคดี และมีใช้เป็นกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติยกเว้นไว้ชัดแจ้ง ไม่นำกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการมาบังคับใช้แล้ว การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับงานข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานดังกล่าว ย่อมต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการทั้งสิ้น

๓.๒) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

นโยบายสำคัญที่รัฐบาลประกาศต่อสาธารณะ คือ การทำให้ระบบราชการมีความโปร่งใส ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ได้ ซึ่งกลไกที่กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดไว้โดยประชาชนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ กลไกตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๑ การยกร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ ได้คำนึงถึงพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบัน โดยเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอีกวิธีหนึ่ง กล่าวคือ บัญญัติให้การลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาให้รวมถึงการแสดงผลข้อมูลข่าวสารของราชการในราชกิจจานุเบกษาฉบับอิเล็กทรอนิกส์ด้วยโดยให้มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับการลงพิมพ์ตามปกติในราชกิจจานุเบกษา

กลไกสำคัญอีกประการหนึ่งในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ คือ กรณีหน่วยงานของรัฐต้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ด้วยตนเองตามมาตรา ๘ ซึ่งปัญหาที่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่พบในการปฏิบัติงาน คือ การไม่รู้ว่าจะต้องจัดข้อมูลข่าวสารอะไรบ้างไว้ให้ประชาชนตรวจสอบ และสถานที่จัดวางข้อมูลข่าวสารควรอยู่ที่ใด มาตรา ๘ บัญญัติไว้แต่เพียงว่าหน่วยงานของรัฐต้องจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารตามอนุมาตรา (๑) ถึงอนุมาตรา (๗) ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ซึ่งเป็นประเภทของข้อมูลข่าวสารที่อย่างน้อยต้องมีไว้ แต่ปัญหาของการประกาศเพิ่มประเภทข้อมูลข่าวสารไว้ในมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง คือ ประเภทของข้อมูลข่าวสารขั้นต่ำที่อย่างน้อยต้องจัดให้มีไว้จะหมายถึงเฉพาะข้อมูลพื้นฐานที่ทุกหน่วยงานมีเหมือน ๆ กันเท่านั้นหรือไม่ หากเป็นข้อมูลข่าวสารที่แม้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานหนึ่งแต่หน่วยงานอื่นไม่มีเพราะไม่ได้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จึงไม่อาจนำมา

/กำหนดไว้...

กำหนดไว้ในมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง จึงเสนอให้บัญญัติเพิ่มข้อมูลข่าวสารบางประเภทลงไว้เช่นรายงานการประเมินผลการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัยคุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดในทางสังคมหรือชุมชน เป็นต้น

สำหรับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๑ เสนอให้กำหนดระยะเวลาการจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามคำขอไว้ชัดเจนและเปลี่ยนหลักการในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่จัดหาข้อมูลให้ตามคำขอหรือปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่มีคำขอจากการให้ผู้อยู่อมี “สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ” เป็นให้มี “สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร” แทนเพื่อลดขั้นตอนและเพื่อรักษาสิทธิของประชาชน

๓.๓) การจัดแบ่งประเภทข้อมูลที่ไม่ต้องเปิดเผยตามมาตรา ๑๕ ให้ชัดเจนมากขึ้น

ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง สามารถแยกออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของประเทศ และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจะมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติ หรือต่อการบริหารราชการสมควรกำหนดให้เป็นข้อมูลข่าวสารลับอันได้แก่ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ส่วนข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญในลำดับรองลงมา ซึ่งไม่พึงเปิดเผยให้ผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ โดยสงวนไว้ให้ทราบเฉพาะบุคคลที่มีหน้าที่ต้องทราบเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการเท่านั้น แต่ยังคงมีความสำคัญไม่ถึงขั้นที่ควรกำหนดให้เป็นข้อมูลข่าวสารลับ คือ ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๓) ถึง (๖) ซึ่งโดยเนื้อหาของข้อมูลข่าวสารดังกล่าว สมควรกำหนดให้เป็นข้อมูลข่าวสาร “ชั้นปกปิด” เท่านั้น โดยมีมาตรา ๑๖ กำหนดแนวปฏิบัติไว้ และได้้นำเรื่องการกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ มาบัญญัติไว้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเพื่อผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องการคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะได้รับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารนั้นเมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนด

๓.๔) การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เนื่องจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บรักษาเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้น บางเรื่องมีข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลปะปนอยู่ด้วย ซึ่งการปฏิบัติต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจำเป็นต้องกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่ เพื่อลดปัญหาข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การรับรองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ดังนั้น นับแต่การเก็บรวบรวมการรักษาความปลอดภัยการใช้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหน่วยงานของรัฐจะต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีลำดับชั้นความสำคัญที่แตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการปกติทั่วไป แต่ไม่กำหนดเป็นข้อมูลข่าวสารชั้นลับ

/โดยข้อมูล...

โดยข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นจะมุ่งหมายถึงเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ และการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเท่านั้น

๓.๕) การให้ความสำคัญกับการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

เพื่อแก้ไขปัญหาความสับสนในทางปฏิบัติเกี่ยวกับคำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” กับคำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” มีความหมายเดียวกันหรือไม่การยกร่างกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้ใช้คำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” แทนคำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” เพราะคำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” เป็นคำที่ใช้อยู่เดิมก่อนการประกาศใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ที่มีความคุ้นเคยมากกว่า และบัญญัติเพิ่มนิยามศัพท์ไว้ในมาตรา ๔ คำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” หมายความว่าเอกสารชั้นต้นที่เป็นต้นฉบับจริง หรือคู่ฉบับจริง ไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัย หรืออ้างอิงเมื่อข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติอีกต่อไป หรือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีอายุเกินกว่ายี่สิบปีขึ้นไป ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะยังคงใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติหรือไม่

๓.๖) การเพิ่มองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ขององค์กรกำกับดูแลงานข้อมูลข่าวสารของราชการ

ให้เพิ่มองค์ประกอบคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในมาตรา ๒๗ โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อให้สอดคล้องกับการยกฐานะของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหน่วยงานในระดับกรม ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และให้มีปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการวุฒิสภา และผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่งด้วย เพื่อช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และในด้านระบบงานเอกสารจดหมายเหตุ โดยมีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการ และข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการที่เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการแต่งตั้งจำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ ในส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้กำหนดให้แต่งตั้งจากบุคคลในภาครัฐ จำนวน ๓ คน และกรรมการจากภาคเอกชน จำนวน ๖ คน และเพื่อแก้ไขปัญหาช่องว่างเมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดำรงตำแหน่งครบวาระ ๓ ปี ตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว โดยยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ดังนี้ จึงได้บัญญัติให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ พร้อมกันนั้นได้บัญญัติเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในมาตรา ๒๘ ตามภารกิจที่เพิ่มขึ้น

/๓.๗) การให้ความ...

๓.๗) การให้ความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รวมถึงหน่วยงานของรัฐ

โดยเปลี่ยนชื่อหมวด ๗ จาก “บทกำหนดโทษ” เป็น “ความคุ้มครองและบทกำหนดโทษ” เพื่อบัญญัติให้เห็นเจตนารมณ์ที่กฎหมายต้องการให้ความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และส่วนราชการ แม้ว่าตามมาตรา ๒๐ จะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่กรณีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย โดยให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นการกระทำโดยสุจริต แต่ก็จำกัดเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารลับ และข้อมูลข่าวสารปกปิดและไม่คุ้มครองถึงหน่วยงานของรัฐที่ยังคงต้องรับผิดชอบ

นอกจากนั้น รายงานการศึกษาเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐและการต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย ของเดือนเด่นและคณะได้มีข้อเสนอในการปรับปรุงเชิงสถาบัน โดยให้สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นองค์กรที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายการเมืองดังตัวอย่างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ซึ่งต้องมีแหล่งเงินทุนและบุคลากรอย่างเพียงพอต่อการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งมีอำนาจเด็ดขาดในการออกบทลงโทษแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ^๔

กล่าวโดยสรุป การเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับทิศทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมและกลไกการตรวจสอบของประชาชน ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันนี้ จะสามารถอุดช่องว่างของการบังคับใช้กฎหมายได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการบริหารราชการแผ่นดินของประชาชน ทำให้ระบบราชการมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวในฐานะที่เป็นกลไกในเชิงรุกเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐได้ นอกจากนี้ ยังทำให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดินและที่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เนื่องจากมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ของประเทศอีกด้วย

๒.๒ ข้อมูลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานและประชาชนที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับดิจิทัลและกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นกลุ่มย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ^๕ จำนวน ๕ ครั้ง เพื่อรวบรวมข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มีประเด็นสำคัญสรุปได้ดังนี้

/(๑) กฎหมายว่าด้วย...

^๔ เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และธิปไตย เสงฆวงศ์. (๒๕๕๗). รายงานการวิจัยเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐและการต่อต้านการคอร์รัปชันในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. หน้า ๓

^๕ ประกอบด้วยนายเอียรชัย ณ นคร, รศ.คณาธิป ทองรวีวงศ์, ผศ.ดร.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา, ดร.จอมพล พิทักษ์สันติโยธิน, นายพงศ์ธร จันทรศรี และนายอาทิตย์ สุริยวงศ์กุล

(๑) กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญของประเทศ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและหน่วยงานรัฐได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมาก อันจะมีส่วน สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันและการประพฤติมิชอบในหน่วยงานรัฐ

(๒) แม้ปัจจุบันหน่วยงานรัฐส่วนใหญ่จะได้ดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนด แต่เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย พบว่ายังประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อันทำให้ไม่บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของ ราชการ เช่น ช่องว่างของบทบัญญัติของกฎหมายข้อมูลข่าวสาร ปัญหาการจำแนกและกำหนดเอกสารอันเป็น ความลับของราชการ ความไม่สอดคล้องคล้อยกับสถานการณ์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน มาตรการคุ้มครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ความไม่ความสะดวกของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของราชการ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะวินิจฉัยข้อมูลข่าวสารของราชการและ สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการ เป็นต้น

(๓) ควรพิจารณาความสอดคล้องระหว่างกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการกับ กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลให้มีความเชื่อมโยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(๔) ผู้เข้าร่วมประชุม ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ซึ่งมีหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมาย คือ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี กับ ร่างพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งมีหน่วยงานหลักในการบังคับใช้กฎหมาย คือ กระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งกำลังจะถูกปรับโครงสร้างและเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สังคม ซึ่งอาจมีปัญหาการแยกส่วนและไม่เกิดการบูรณาการในการบังคับใช้กฎหมายในภายหลัง

๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายได้พิจารณาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงมีความเห็นว่า การเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ สำคัญซึ่งรับรองโดยรัฐธรรมนูญ ซึ่งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิด ความโปร่งใส ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บังคับใช้มาเป็นเวลานาน มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้น จึง มีข้อเสนอแนะให้ยกเลิกพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และตราพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. ขึ้นบังคับใช้แทน โดยกำหนดให้มีองค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการซึ่งเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ การคุ้มครองข้อมูลส่วน บุคคลซึ่งอยู่ในการครอบครองและดูแลของราชการ รวมทั้งการจัดเก็บเอกสารราชการที่มีความสำคัญเป็น เอกสารจดหมายเหตุเพื่อการศึกษา แนวทางในการจัดทำร่างกฎหมายดังกล่าวมีประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ ๑ ขอบเขตบังคับของกฎหมาย

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นว่า ปัจจุบันมีปัญหาการตีความบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ว่ามีสภาพบังคับหน่วยงานของรัฐประเภทใดบ้าง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมจากกฎหมายดังกล่าวดังนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมนิยามคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมถึงหน่วยงานของรัฐทุกประเภทที่ใช้อำนาจทางปกครอง หรือได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการทางปกครอง ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม ให้มีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ให้สามารถครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลด้วย

(๓) แก้ไขนิยามคำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” โดยใช้คำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” แทน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนและมีต้องตีความว่าเอกสารแบบใดเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เอกสารจดหมายเหตุ จะหมายความถึงบรรดาเอกสารชั้นต้นที่เป็นต้นฉบับตัวจริง (Primary Source) ที่ได้รับการประเมินแล้วว่า มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สมควรเก็บรักษาไว้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

ประเด็นที่ ๒ ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

(๑) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายมีความเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรปฏิรูปกลไก โครงสร้างการกำกับดูแลความโปร่งใสของข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อเป็นหลักประกันในด้านความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหาร รวมทั้งเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งและผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกกันเองเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการสภาพมั่งคั่งแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านกฎหมาย ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและสุขภาพ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๘)

/นอกจากนั้น...

นอกจากนั้นควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ จากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเดิมในเรื่องดังต่อไปนี้ (ร่างมาตรา ๙)

- ก. กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดวางระบบงานข้อมูลข่าวสารของราชการและแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการให้หน่วยงานของรัฐยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ
- ข. จัดทำเป็นคู่มือหรือตรรกะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจค้นข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมถึงการกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ
- ค. กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานรัฐ
- ง. กำหนดเรื่องหรือประเภทของข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานรัฐจะต้องจัดทำ หรือกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการจัดทำข้อมูลข่าวสารของราชการแทนหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๘
- จ. มีอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และให้มีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- ฉ. พิจารณานุมัติแผนงานและงบประมาณประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๒) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัย มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์การไม่จัดทำข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอ การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ หรือคำสั่งไม่รับคำคัดค้าน และคำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ทั้งนี้ การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ให้แต่งตั้งตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจและการคลังของประเทศ หรือการบังคับใช้กฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๘)

ประเด็นที่ ๓ การโอนย้ายสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไปอยู่ภายใต้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

เพื่อให้การดำเนินการดำเนินงานของสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราช พ.ศ. รวมทั้งมีความเป็นอิสระ ปลอดภัยจากแทรกแซงจากฝ่ายบริหารและฝ่ายการเมือง มีแหล่งเงินทุนและบุคลากรอย่างเพียงพอเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายจึงมีความเห็นและขอเสนอแนะให้โอนย้ายสำนักงาน

/คณะกรรมการ...

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ไปอยู่ภายใต้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นอิสระและมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของร่างกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๔ ร่างมาตรา ๖๔ และร่างมาตรา ๖๕)

ประเด็นที่ ๔ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๗ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างน้อยดังต่อไปนี้ ได้แก่ โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน สรุปอำนาจหน้าที่และวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาประชาชนไม่สะดวกที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๗ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ข้อมูลข่าวสารแพร่หลายในวงกว้างไปสู่ประชาชนทั่วไป อีกทั้งปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มีความทันสมัยและประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ดังนั้น คณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมายจึงมีความเห็นและขอเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยเพิ่มช่องทางการแสดงข้อมูลข่าวสารของราชการในราชกิจจานุเบกษาฉบับอิเล็กทรอนิกส์ด้วย และให้มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกันกับการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๒๕)

(๒) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ โดยเพิ่มคำว่า “ข้อมูลสาธารณะ” เพื่อเน้นให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารตามร่างมาตรา ๒๗ เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะ นอกจากนั้นควรบัญญัติเพิ่มประเภทของข้อมูลที่ต้องจัดให้มีไว้เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการให้มากขึ้น ได้แก่

๑. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียนหรือการตีความกฎหมาย ที่หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาหรือสั่งการ

๒. มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

๓. ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

๔. แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐของปีที่กำลังดำเนินการ

/๕.สัญญา...

๕. สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

๖. สัญญาหรือข้อตกลงในการจัดหาตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตามประเภท ลักษณะของการจัดหาและงบประมาณตามที่คณะกรรมการกำหนด

๗. ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการลงนามแล้ว รวมทั้งสรุปผลการพิจารณาการจัดหาพัสดุของหน่วยงานของรัฐเป็นรายเดือนทุกๆ เดือน

๘. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของหน่วยงานของรัฐซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยงบประมาณประจำปีและแผนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ (ถ้ามี)

๙. ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐส่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๒๕

๑๐. สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๒๕

๑๑. รายงานผลการศึกษาที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือที่จะดำเนินการตามโครงการของหน่วยงานของรัฐ หรือโครงการที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล อนุมัติหรืออนุญาต รวมทั้งรายงานการประเมินผลการดำเนินการ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดในทางสังคมหรือชุมชน

๑๒. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

๑๓. ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

๑๔. ข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน

๑๕. ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่หน่วยงานของรัฐจัดทำเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการหรือตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

๑๖. ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีหน้าเว็บไซต์สำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ซึ่งถือเป็นการทำงานเชิงรุก ทั้งยังทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องเดินทางมาขอตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ตนต้องการยังส่วนราชการนั้น ๆ ทั้งนี้ หน่วยงานรัฐจะต้องจัดให้มีส่วนงานข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้ (๑) เป็นสถานที่เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารซึ่งไม่ได้ใช้ตามปกติที่ส่วนราชการเห็นสมควรจัดเก็บรักษาไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฯ (๒) เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการที่จัดเก็บข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖

/และมาตรา ๒๗ ...

และมาตรา ๒๗ ซึ่งประชาชนสามารถมาขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ และ (๓) เป็นสถานที่จัดเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งจะต้องเก็บรักษาไว้ที่ส่วนราชการนั้นเพื่อใช้ประโยชน์ของส่วนราชการ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของส่วนงานข้อมูลข่าวสารมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้หน่วยงานรัฐจัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ จดหมายเหตุ และระบบงานสารบรรณ ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลข้อมูลข่าวสาร คอยตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขข้อมูลข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ (ร่างมาตรา ๒๘)

(๔) กำหนดแนวปฏิบัติให้ส่วนราชการต้องรีบดำเนินการให้ตามคำขอภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นเพื่อลดขั้นตอนการร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายเดิมในกรณีที่ไม่ได้รับความพึงพอใจ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้เป็นสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งว่าไม่เปิดเผยข้อมูล (ร่างมาตรา ๓๓)

ประเด็นที่ ๕ ควรกำหนดกรอบหลักเกณฑ์ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยให้ชัดเจน

มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ นั้น มีเจตนารมณ์ต้องการใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการกำหนดระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของราชการขึ้น อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา ๑๖ บัญญัติไว้เพียงกว้าง ๆ โดยไม่บัญญัติรายละเอียดเพื่อวางกรอบในการออกกระเปียบดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาการกำหนดข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการเกินเจตนารมณ์ของกฎหมาย นอกจากนั้นยังทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่กล้าใช้ดุลพินิจในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากเกรงว่าข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยนั้นจะเป็นความลับของราชการ อันเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน ดังนั้น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นความลับของราชการให้ชัดเจน ภายใต้หลักการสำคัญคือ การทำให้ส่วนราชการมีความลับน้อยที่สุด รวมทั้งผ่อนคลายความเคร่งครัดในการกำหนดข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการให้สามารถถูกยกเลิกได้ (ร่างมาตรา ๓๔ ร่างมาตรา ๓๕ ร่างมาตรา ๓๖ ร่างมาตรา ๓๗ ร่างมาตรา ๓๘ ร่างมาตรา ๓๙ และร่างมาตรา ๔๐)

(๒) กำหนดข้อมูลข่าวสารที่มีอาจให้ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของทางราชการเท่าที่จำเป็นได้ง่ายขึ้น และมีกรอบที่ชัดเจนมากขึ้น (ร่างมาตรา ๔๑)

ประเด็นที่ ๖ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมิให้ผู้ใดล่วงละเมิด ดังนั้น การดำเนินการใด ๆ ของหน่วยงานรัฐที่อาจกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังเท่าที่จำเป็น ดังนั้น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายจึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่หน่วยงานของรัฐมีโครงการหรือความจำเป็นที่จะต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล นอกเหนือจากการกรณีการจัดเก็บเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ หน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องจัดทำรายงานการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิทธิส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นก่อนการดำเนินการจัดเก็บดังกล่าว (ร่างมาตรา ๔๙)

(๒) กำหนดให้หน่วยงานรัฐซึ่งครอบครอง ดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เกิดจากการจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล รวมทั้งจัดทำรายงานการประเมินผลดังกล่าวเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในความครอบครองของหน่วยงาน (ร่างมาตรา ๔๙ วรรคสอง)

(๓) กำหนดให้การเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล จะต้องดำเนินการจัดเก็บเท่าที่จำเป็นต่อการใช้งานตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น (ร่างมาตรา ๕๐)

(๔) กำหนดหลักการให้หน่วยงานรัฐต้องทำลายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว และให้ถือว่าทำให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ใดไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้นั้น เป็นการทำลายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการควบคุมดูแลการทำลายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๕๐ วรรคสี่)

(๕) กำหนดให้ในการเก็บรวบรวม การรักษาความปลอดภัย การใช้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐจะต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อมูลข่าวสารลำดับชั้นความสำคัญที่แตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการทั่วไป รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม และกำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเข้าถึง ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น (ร่างมาตรา ๕๑)

(๖) กำหนดให้ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจัดให้มีระบบการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของราชการระหว่างกัน หากข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นมีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่เหมาะสมต่อข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล รวมทั้งต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ การเข้าถึงและเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๕๒)

ประเด็นที่ ๗ เอกสารจดหมายเหตุ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ไม่ประสงค์จะเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือมีอายุครบตามกำหนด ให้ส่งมอบข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ หอจดหมายเหตุ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีการดำเนินการดังกล่าวมีอุปสรรคในหลายประการ ทั้งในด้าน ความไม่ชัดเจนว่าเอกสารแบบใดเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารแบบใดเป็นเอกสารจดหมายเหตุ เป็นต้น ทำให้ไม่บรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ใช้คำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” แทนคำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” เพื่อมิให้เกิดความสับสนในการตีความถ้อยคำ คำว่า “เอกสารประวัติศาสตร์” และ “เอกสารจดหมายเหตุ” รวมทั้ง กำหนดนิยามของคำว่า “เอกสารจดหมายเหตุ” ให้หมายความถึง บรรดาเอกสารชั้นต้นที่เป็นต้นฉบับตัวจริง (Primary Source) ที่ได้รับการประเมินแล้วว่ามีความสำคัญค่าทางประวัติศาสตร์สมควรเก็บรักษาไว้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

(๒) กำหนดให้การส่งมอบข้อมูลข่าวสารของราชการให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หน่วยงานของรัฐจะต้องส่งมอบแฟ้มเรื่องที่เป็นต้นเรื่องฉบับจริง ซึ่งเป็นการสะสมขึ้นจากการทำงานเรื่องหนึ่ง ๆ อย่างต่อเนื่องตามธรรมชาติของการปฏิบัติงานและการจัดเก็บเอกสาร (ร่างมาตรา ๕๕)

(๓) กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการโดยการเสนอแนะของหอจดหมายเหตุแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดการจำแนกประเภท การประเมินคุณค่า หรือการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารที่พึงเก็บรักษาไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าเอกสารจดหมายเหตุ ควรให้น้ำหนักกับความเห็นของหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นหลัก (ร่างมาตรา ๕๖)

(๔) กำหนดให้บรรดาเอกสารจดหมายเหตุจะต้องเก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เว้นแต่หน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้น หรือหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เห็นว่าสมควรเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้น (ร่างมาตรา ๕๗)

(๕) เพื่อป้องกันมิให้เอกสารสำคัญสูญหายหรือถูกทำลายไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สมควรกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติอีกต่อไป ให้เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสิบปี เว้นแต่จะมีกฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น นอกจากนั้นควรกำหนดเป็นหลักการว่าห้ามทำลายข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่ส่วนราชการนั้นได้ขอทำความตกลงกับหอจดหมายเหตุไว้แล้วว่าสามารถทำลายได้ (ร่างมาตรา ๕๘)

/ (๖) เนื่องจาก...

(๖) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่ถูกจัดให้อยู่ในชั้นลับถือเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญ หรือมีคุณค่าแตกต่างจากข้อมูลข่าวสารทั่วไป ดังนั้นสมควรกำหนดเป็นหลักการว่า ห้ามทำลาย เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๕๙)

ประเด็นที่ ๘ มาตรการคุ้มครองหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

เนื่องจากที่ผ่านมาการไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการแก่ผู้ขอ นอกจากเกิดจากการจำแนกประเภทข้อมูลข่าวสารยังไม่ชัดเจนแล้ว ส่วนหนึ่งเกิดจากที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่มั่นใจในการเปิดเผยข้อมูลด้วยเกรงว่า หากเปิดเผยไปแล้วตนอาจถูกผู้บังคับบัญชาตำหนิหรือถูกลงโทษทางวินัยที่ทำให้ราชการเสียหายหรืออาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ทำให้ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จะรอฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาก่อนโดยไม่กล้าตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลให้ตามคำขอ ดังนั้น คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ หรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด (ร่างมาตรา ๖๑)

(๒) คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งปฏิบัติหน้าที่วินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ทั้งนี้ เพื่อให้ความคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ รวมถึงคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วย (ร่างมาตรา ๖๒)

ประเด็นที่ ๙ บทกำหนดโทษ

ที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการ ดังนั้น นอกจากต้องบัญญัติให้ชัดเจนว่าคณะกรรมการมีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ควรกำหนดในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งสั่งการ หรือปฏิบัติล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันควร ให้คณะกรรมการรายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุม หรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปได้ นอกจากนั้น หน่วยงานของรัฐใดฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมีความผิดทางวินัย หรือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๖๓)

/คณะกรรมการ...

คณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย ในการประชุมครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๘ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘
มีมติเห็นชอบให้เสนอบันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง แผนการให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พร้อมร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามความเห็นสมควรต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.

(เอกสารประกอบ กม.คปก.(ก) ที่ ๔๒/๒๕๕๘)

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

เหตุผล

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้รับรองสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นการเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นมาตรการที่สำคัญทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิดความโปร่งใส ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บังคับใช้มาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้น สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยกำหนดให้มีองค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการซึ่งเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในการครอบครองและดูแลของราชการ รวมทั้งการจัดเก็บเอกสารราชการที่มีความสำคัญเป็นเอกสารจดหมายเหตุเพื่อการศึกษา ค้นคว้าของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ
.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่มีสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้หมายความรวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจ

ทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

“เอกสารจดหมายเหตุ” หมายความว่า เอกสารชั้นต้นที่เป็นต้นฉบับจริงหรือคู่ฉบับจริง ไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้า วิจัยหรืออ้างอิง เมื่อข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติอีกต่อไป หรือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีอายุเกินยี่สิบปีขึ้นไป ไม่ว่าข้อมูลข่าวสารนั้นจะยังคงใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติหรือไม่

“หอจดหมายเหตุแห่งชาติ” หมายความว่า หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

“คนต่างด้าว” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยและไม่ถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและนิติบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีทุนเกินกึ่งหนึ่งเป็นของคนต่างด้าว ใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือให้ถือว่าใบหุ้นนั้นคนต่างด้าวเป็นผู้ถือ

(๒) สมาคมที่มีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

(๓) สมาคมหรือมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว

(๔) นิติบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือนิติบุคคลอื่นใดที่มีผู้จัดการหรือกรรมการเกินกึ่งหนึ่งเป็นคนต่างด้าว

นิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง ถ้าเข้าไปเป็นผู้จัดการหรือกรรมการ สมาชิก หรือมีทุนในนิติบุคคลอื่น ให้ถือว่าผู้จัดการหรือกรรมการ หรือสมาชิก หรือเจ้าของทุนดังกล่าวเป็นคนต่างด้าว

หมวด ๑**บททั่วไป****มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้**

(๑) รับรองสิทธิที่จะรู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารและการดำเนินงานของรัฐ ให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริต

(๒) กำหนดมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของราชการและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

(๓) กำกับ ควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ รัฐมีหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการดังต่อไปนี้

(๑) สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในครอบครองของตน ให้แก่ประชาชน ภายใต้หลักการผลประโยชน์สาธารณะต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนบุคคล

(๒) จัดสรรงบประมาณในรูปแบบเงินอุดหนุนให้เพียงพอแก่การดำเนินงานตามแผนงบประมาณประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

หมวด ๒**องค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ****ส่วนที่ ๑****คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ**

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ” หรือเรียกโดยย่อว่า “คชร.” ประกอบด้วย

(๑) ผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งและผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกกันเองเป็นประธาน

(๒) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา เลขานุการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ ด้านกฎหมาย ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและสุขภาพ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านเทคโนโลยี และสื่อสารมวลชน

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๓) ให้เป็นไปตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด

มาตรา ๙ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดวางระบบงานข้อมูลข่าวสารของราชการและแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการให้หน่วยงานของรัฐยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

(๒) จัดทำเป็นคู่มือหรือตรรกะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจค้นข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมถึงการกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานบรรณ

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานของรัฐ

(๔) กำหนดเรื่องหรือประเภทของข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำ หรือกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการจัดทำข้อมูลข่าวสารของราชการแทนหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง

(๕) สอดส่องดูแล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่ได้รับคำขอ

(๗) พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๓๓ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และมีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) พิจารณานุมัติแผนงานและงบประมาณประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๙) จัดทำรายงานและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการตรวจประเมินมาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน

และเผยแพร่ต่อสาธารณะ รวมทั้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(๑๐) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตราหรือแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการออกระเบียบหรือประกาศได้ตามที่เห็นสมควร

ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่คณะกรรมการเสนอในรายงานตาม (๙) ต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๘ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๘ (๓) มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๘ (๓) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๘ (๓) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระตามมาตรา ๑๑ ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา ๘ วรรคสามภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นพ้นจากตำแหน่ง และในระหว่างที่ยังไม่มีการคัดเลือกกรรมการเข้ามาแทน ให้ถือว่าคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีองค์ประกอบเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๘ (๓) ดำรงตำแหน่งครบวาระแล้ว ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๑๕ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุมในการประชุมคณะกรรมการ

ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการคนที่หนึ่งไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการทั้งสองไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สามเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานกรรมการทั้งสามคนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการปฏิบัติหน้าที่ ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้นั้นแจ้งให้ที่ประชุมทราบและให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรรมการผู้นั้นสมควรจะอยู่ในที่ประชุมและหรือมีมติในการประชุมเรื่องนั้นได้หรือไม่ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และอาจมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเพื่อเสนอรายงานต่อคณะกรรมการ หรือดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการที่กรรมการมอบหมายมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่งข้อมูล เอกสาร วัตถุหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ในการนี้อาจเรียกบุคคลใดมาชี้แจงด้วยก็ได้

ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการแต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์การไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอตามมาตรา ๓๓ หรือการอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารมาตรา ๓๕ หรือการอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการตามมาตรา ๓๕ หรือคำสั่งไม่รับคำคัดค้านตามมาตรา ๔๓ และคำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๕๔

การแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งตามสาขาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของข้อมูลข่าวสารของราชการ เช่น ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจ และการคลังของประเทศ หรือการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๙ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร คณะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยบุคคลตามความจำเป็น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน และให้พนักงานหรือลูกจ้างที่คณะกรรมการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

ในกรณีพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐแห่งใด กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นจะเข้าร่วมพิจารณาด้วยไม่ได้

กรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร จะเป็นเลขานุการหรือผู้ช่วยเลขานุการไม่ได้

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการพิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขาภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการได้รับคำอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่สุด และในการมีคำวินิจฉัยจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใด

ตามที่เห็นสมควรก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๓๓ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การพิจารณาอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร แต่ละสาขา วิธีพิจารณาและวินิจฉัย และองค์คณะในการพิจารณาและวินิจฉัย ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการวินิจฉัยได้รับคำตอบแทน เบี้ยเลี้ยง และค่าใช้จ่ายอื่น ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๓ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๗ และบทกำหนดโทษที่ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

มาตรา ๒๔ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้น ในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน รับผิดชอบงานด้านธุรการและกิจการทั่วไปของคณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตรวจ ติดตามและประเมินมาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และประชาชน

(๓) ศึกษา วิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการรวมทั้งข้อมูลอื่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมอบหมาย

หมวดที่ ๔

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

มาตรา ๒๕ หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การลงพิมพ์ในการกิจจานุเบกษาให้รวมถึงการแสดงผลข้อมูลข่าวสารของราชการดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาฉบับอิเล็กทรอนิกส์ด้วย โดยให้มีผลทางกฎหมายเช่นเดียวกัน

ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้จัดมีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง

ข้อมูลข่าวสารที่ต้องลงพิมพ์ตามวรรคหนึ่ง ถ้ายังไม่ได้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา จะนำมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้ใดไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเป็นจริงมาก่อนแล้วเป็นเวลาพอสมควร

ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งในลักษณะรูปเล่มหรือด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือในลักษณะที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ ทั้งนี้ โดยอาจจัดทำไว้เผยแพร่ เพื่อขายหรือจำหน่าย จ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐนั้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๒๖ ข้อมูลข่าวสารต่อไปนี้เป็นข้อมูลข่าวสารที่รัฐต้องจัดทำขึ้นไว้เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนา

(๑) แผนนโยบายของรัฐ รัฐบาล และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

(๒) โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการจัดองค์กรของรัฐ และหน่วยงานของรัฐ

(๓) รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

(๔) คู่มือหรือตรรกะในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ

(๕) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อมูลและสถิติพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

ในการจัดทำข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะชนตามมาตรานี้ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแทนตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานนั้น

มาตรา ๒๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๑) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน หรือการตีความกฎหมาย ที่หน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาหรือสั่งการ

(๒) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

(๓) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

(๔) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐของปีที่กำลังดำเนินการ

(๕) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

(๖) สัญญาหรือข้อตกลงในการจัดหาตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตามประเภท ลักษณะของการจัดหาและงบประมาณตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการลงนามแล้ว รวมทั้งสรุปผลการพิจารณาการจัดหาพัสดุของหน่วยงานของรัฐเป็นรายเดือนทุก ๆ เดือน

(๘) รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของหน่วยงานของรัฐซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยงบประมาณประจำปีและแผนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ (ถ้ามี)

(๙) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐส่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๒๕

(๑๐) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๒๕

(๑๑) รายงานผลการศึกษาที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือที่จะดำเนินการตามโครงการของหน่วยงานของรัฐ หรือโครงการที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล อนุมัติหรืออนุญาต รวมทั้งรายงานการประเมินผลการดำเนินการ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดในทางสังคมหรือชุมชน

(๑๒) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมี

ผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(๑๓) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

(๑๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน

(๑๕) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่หน่วยงานของรัฐจัดทำเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการหรือตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(๑๖) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ การจัดทำและการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ ให้รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ของหน่วยงานที่มีการจัดทำเว็บไซต์สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแต่ละหน่วยงานด้วย ทั้งนี้ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่ดูแลรับผิดชอบด้านการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของราชการในส่วนงานของตนจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานนั้นตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

เพื่อประโยชน์ในการใช้ หรือการอ้างอิง ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความถูกต้อง หรือปรับปรุงแก้ไขข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ ทุกปีปฏิทิน หรือทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ อยู่ด้วย ให้จัดทำสำเนาเอกสารดังกล่าวขึ้นตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ส่วนเอกสารต้นฉบับจริงให้เก็บรักษาแยกไว้ต่างหาก จนกว่าจะครบอายุของการเก็บรักษาตามพระราชบัญญัตินี้

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ ได้ ในกรณีที่สมควรหน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะกำหนดหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามบทบัญญัติในวรรคสี่เพียงใดให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๙ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีส่วนงานข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องเก็บรักษาไว้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อจัดเก็บข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ และเป็นส่วนงานจดหมายเหตุของหน่วยงานสำหรับการจัดเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุที่จะต้องเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้นตามมาตรา ๕๖ ทั้งนี้ การจัดตั้งส่วนงานข้อมูลข่าวสารของราชการให้เป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการ โดยให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ จดหมายเหตุ และระบบงานสารบรรณเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่ง อาจดำเนินการโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ และให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

มาตรา ๓๐ บทบัญญัติมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ไม่กระทบถึงข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีการเผยแพร่หรือเปิดเผยด้วยวิธีการอย่างอื่น

มาตรา ๓๑ นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๒๕ หรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๕๕ แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หากเป็นกรณีที่มีผู้มายื่นคำขอด้วยตนเองยังหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบพิจารณาคำขอและจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอให้แก่ผู้ขอโดยไม่ชักช้า ถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ทันในวันที่ยื่นคำขอ ให้วันวันที่ให้ผู้นั้นมารับข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องกำหนดไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นยื่นคำขอ หรือหากเป็นกรณีการยื่นคำขอทางไปรษณีย์หรือโดยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบพิจารณาคำขอและจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอให้แก่ผู้ขอภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้รับคำขอ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หน่วยงานของรัฐอาจขยายระยะเวลาดำเนินการได้อีกไม่เกินเจ็ดวันหรือสิบห้าวันแล้วแต่กรณี โดยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ทราบก่อนครบกำหนดเวลานั้น

หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารนั้นโดยปริยาย บุคคลผู้ขอข้อมูลมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง หรือนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้นแล้วแต่กรณี โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาไว้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีเช่นนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่จะต้องปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสี่ไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใด ขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ให้นำความในมาตรา ๒๘ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรานี้ โดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๓๑ แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำ เพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุห้ามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา ๓๖ ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

มาตรา ๓๓ ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๒๖ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา ๓๐ หรือฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๓๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๔๓ หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๕๔ วรรคสาม

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินหกสิบวัน แต่ต้องแสดงเหตุผลของการขยายเวลานั้นด้วย

หมวดที่ ๔

ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

มาตรา ๓๔ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

มาตรา ๓๕ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยหรือเปิดเผยโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๑) ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของทางราชการ ได้แก่

(ก) ข้อมูลข่าวสารที่การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ข) ข้อมูลข่าวสารที่การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(๒) เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงานรัฐ ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(๓) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๔) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(๕) ข้อมูลข่าวสารของราชการนอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารของราชการตาม (๑) ที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

(๖) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๖ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติว่าข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๓๕ (๑) จะเปิดเผยต่อบุคคลใดได้หรือไม่ภายใต้เงื่อนไขเช่นใด และสมควรมีวิธีรักษามิให้รั่วไหลให้หน่วยงานของรัฐกำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ

เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลตามมาตรา ๓๕ (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลำดับชั้นแตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการปกติทั่วไป รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการการการรักษาความปลอดภัยที่สามารถป้องกันการเข้าถึง ใช้ หรือเปิดเผยจากผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องด้วย ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๕ (๒) มาตรา ๓๕ (๓) มาตรา ๓๕ (๔) ระยะเวลาของการเก็บรักษาความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ ให้มีกำหนดดังนี้

- (๑) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับที่สุด ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับได้ไม่เกินสิบห้าปี
- (๒) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับมาก ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับได้ไม่เกินสิบปี
- (๓) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับ ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่เกินห้าปี

ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการที่ได้เก็บรักษาไว้เป็นความลับจนครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง อาจขยายระยะเวลาของการเก็บรักษาความลับได้ ถ้าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น จะทำให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย หรือความมั่นคงของประเทศ ทั้งในทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจหรือการคลัง หรือต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารนั้น

ไม่ว่ากรณีจะเป็นเช่นไร ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการจะต้องเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาได้ เมื่อข้อมูลข่าวสารนั้นมีอายุครบห้าสิบปี นับแต่ได้มีการจัดทำ ได้มาหรือเก็บรักษาไว้

มาตรา ๓๘ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาปรับลดหรือยกเลิกชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการในทุกโอกาสที่อาจกระทำได้ หรือระบุไว้ตั้งแต่เวลากำหนดชั้นความลับว่าจะยกเลิกชั้นความลับเมื่อใด เวลาใด หรือภายใต้เงื่อนไขใด ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้รับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ในระยะเวลาอันสมควร

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการต่อสาธารณชนก่อนมีการยกเลิกชั้นความลับหรือก่อนครบอายุของการเก็บรักษาความลับตามมาตรา ๓๕ (๑) ให้ถือว่า การเปิดเผยดังกล่าวเป็นการยกเลิกชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารนั้นโดยปริยาย แม้ว่าจะเป็นการเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา ๔๐ นอกจากกรณีตามมาตรา ๓๙ แล้ว ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือเป็นการยกเลิกความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการโดยปริยาย

(๑) ในกรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อมีมติของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน เว้นแต่จะมีมติของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นไว้เป็นความลับต่อไป

(๒) ในกรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อการจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อคณะกรรมการได้มีมติหรือได้ตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

(๓) ในกรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตัดสินใจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน

(๔) กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔๑ ข้อมูลข่าวสารของราชการดังต่อไปนี้ มิให้ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ

(๑) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณา รวมทั้งเหตุผลในการดำเนินการ หรือเหตุผลในการออกคำสั่ง คำตัดสิน หรือคำวินิจฉัยที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

(๒) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณารวมทั้งเหตุผลในการดำเนินการที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน

(๓) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณารวมทั้งข้อตกลงและเหตุผลในการตัดสินใจที่จะให้สิทธิประโยชน์ใด ๆ แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล

(๔) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการหรือนโยบายของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายตามโครงการหรือนโยบายดังกล่าว เว้นแต่รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยนั้นจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินงานตามโครงการหรือนโยบาย

(๕) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหรือประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามโครงการ หรือนโยบายของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๖) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผล หรือประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นรายงานหรือผลการศึกษาวิจัยทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะ เรื่อง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๗) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม และผลกระทบของการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการ ศึกษาวิจัยนั้น

(๘) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบ หรือการค้นคว้าทดลองที่มีหรือ อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพหรือพละการของประชาชน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำ รายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๙) ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพหรือพละการของประชาชนหรือต่อความปลอดภัยสาธารณะ

(๑๐)สาระสำคัญของหนังสือสัญญาและกรอบการเจรจาที่รัฐบาลไทยได้ทำหรือจะทำกับ รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๑๑)ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่มีการขอข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ ห้ามมิให้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นแต่ผู้ขอข้อมูลจะเป็นผู้ซึ่งมีสิทธิที่ จะขอข้อมูลข่าวสารนั้นได้ตาม กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของราชการ ในกรณีที่ผู้ขอข้อมูล เป็นผู้ซึ่งไม่มีสิทธิที่จะขอข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิเสธคำขอ และแจ้งให้ผู้นั้นทราบว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ และเป็นข้อมูล ข่าวสารในชั้นความลับใด

ในกรณีการขอข้อมูลข่าวสารที่มีบางส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของทาง ราชการ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอาจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ โดยให้เปิดเผยเฉพาะ ส่วนที่ไม่เป็นความลับ

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มิคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๔๓ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่งนั้นโดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับของราชการ หรือข้อมูลเป็นบุคคลที่มีสิทธิที่จะรับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการไม่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้คัดค้าน ให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นแก่ผู้ขอข้อมูลตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ในกรณีข้อมูลข่าวสารตามวรรคสองที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยโดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขใด ให้ถือว่าข้อมูลข่าวสารนั้นถูกยกเลิกชั้นความลับเมื่อพ้นระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งคำวินิจฉัยโดยไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล หรือเมื่อคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำวินิจฉัยดังกล่าว ทั้งนี้ ภายในช่วงระยะเวลาสามสิบวันหรือในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแล้วแต่กรณี ให้ข้อมูลข่าวสารนั้นยังคงเป็นข้อมูลข่าวสารลับ

มาตรา ๔๕ การพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่มีคำสั่งมิให้เปิดเผยนั้นไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือศาลก็ได้ จะต้องดำเนินการกระบวนการพิจารณาโดยมิให้ข้อมูลข่าวสารนั้นเปิดเผยแก่บุคคลอื่นใดที่ไม่จำเป็นแก่การพิจารณา และในกรณีที่จำเป็นจะพิจารณาลับหลังคู่กรณีหรือคู่ความฝ่ายใดก็ได้

มาตรา ๔๖ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด แม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใด ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบหากเป็นการกระทำโดยสุจริตในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๓๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบตามมาตรา ๓๖

(๒) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๓๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งให้เปิดเผยเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะแก่บุคคลใด เพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่นของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแก่เหตุ ในการนี้จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเหมาะสมก็ได้

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดตามกฎหมายหากจะพึงมีในกรณีดังกล่าว

หมวดที่ ๔

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

มาตรา ๔๗ เพื่อประโยชน์แห่งหมวดนี้ “บุคคล” หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

มาตรา ๔๘ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด อาจออกระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่มีให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง และบทบัญญัติวรรคหนึ่ง (๒) และหรือวรรคสอง และหรือวรรคสาม ของมาตรา ๕๐ มาใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานดังกล่าวก็ได้

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีโครงการหรือมีความจำเป็นที่จะต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนอกเหนือจากกรณีการจัดเก็บเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำรายงานการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิทธิส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ก่อนการดำเนินการจัดเก็บดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอยู่ในความครอบครองดูแล ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เกิดจากการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และจัดทำรายงานการประเมินผลดังกล่าวเป็นประจำทุกปี

มาตรา ๕๐ หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น ทั้งนี้ ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้

(ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

(ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล และเท่าที่จำเป็นต่อการทำตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๔) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ในกรณีที่เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้าหรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลนั้นไปใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และการขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่น่าจะให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมายบังคับ

หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบในกรณีมีการจัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใดซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

ในกรณีหน่วยงานของรัฐหมดความจำเป็นที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดที่มีอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตน ให้หน่วยงานของรัฐทำลายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ถือว่าทำให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารเฉพาะตัวบุคคลใดเป็นการทำลายข้อมูลข่าวสารวรรคนี้ด้วย

มาตรา ๕๑ ในการเก็บรวบรวม การรักษา การรักษาความปลอดภัย การใช้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลำดับชั้นความสำคัญที่แตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการปกติทั่วไป รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และกำหนดตัวบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้มีการเข้าถึงใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่หน่วยงานรัฐจัดให้มีระบบการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของราชการระหว่างกัน หากข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นมีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล รวมทั้งยังต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ การเข้าถึงและเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวด้วย

มาตรา ๕๓ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้

(๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน เพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

(๒) เป็นการใช้อ้างอิงตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

(๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้วยการวางแผน หรือการสถิติ หรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

(๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

(๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๒๖ บรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

(๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

(๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็น เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

(๘) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

(๙) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้น ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๕๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจสอบหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา ๒๗ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มีคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใดๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรานี้แทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลไม่ถึงแก่กรรมแล้วก็ได้

หมวดที่ ๕

เอกสารจดหมายเหตุ

มาตรา ๕๕ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในราชการปฏิบัติตามปกติอีกต่อไป หรือมีอายุครบกำหนดตามวรรคสองนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารนั้น ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำเอกสารส่งมอบแฟ้มเรื่องที่เป็นต้นเรื่องฉบับจริงให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อประเมินคุณค่าไว้เป็นจดหมายเหตุ หรือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งสมควรเก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุ ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า

กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แก่ยกประเภท ดังนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๓๔ เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี

(๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๓๕ เมื่อครบยี่สิบห้าปี

กำหนดเวลาตามวรรคสอง อาจขยายออกไปได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการไว้เองเพื่อประโยชน์ในการใช้สอย โดยต้องจัดเก็บและจัดให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

(๒) หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๓๔ หรือมาตรา ๓๕ ยังไม่ควรเปิดเผย โดยมีคำสั่งขยายเวลากำกับไว้เป็นการเฉพาะราย คำสั่งการขยายเวลานั้นให้กำหนดระยะเวลาไว้ด้วย แต่จะกำหนดเกินคราวละห้าปีไม่ได้

การตรวจสอบหรือทบทวนมิให้มีการขยายเวลาไม่เปิดเผยจนเกินความจำเป็น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

บทบัญญัติตามมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่คณะรัฐมนตรีออกกระเบียบบำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องเก็บรักษา

มาตรา ๕๖ การจำแนกประเภท การประเมินคุณค่าหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารที่พึงเก็บรักษาไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุตามความในมาตรา ๕๕ ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดตามคำแนะนำของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

การประเมินคุณค่าข้อมูลข่าวสารเพื่อเก็บรักษาไว้เป็นจดหมายเหตุ ให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ดำเนินการประเมินร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารนั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคสอง หอจดหมายเหตุแห่งชาติ อาจมอบหมายให้ส่วนงานจดหมายเหตุของหน่วยงานของรัฐที่เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารเป็นผู้ดำเนินการประเมินคุณค่าข้อมูลข่าวสาร และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้ว ให้เก็บรักษาไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุต่อไป

มาตรา ๕๗ เอกสารจดหมายเหตุให้เก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เว้นแต่หน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้น หรือหอจดหมายเหตุแห่งชาติเห็นว่าสมควรเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้น

มาตรา ๕๘ ข้อมูลข่าวสารราชการที่ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามปกติ อีกต่อไป ให้เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสิบปี เว้นแต่จะมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือมีกฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทำลายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ ครบอายุของการเก็บรักษาไว้ตามวรรคแรก เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่หน่วยงานของรัฐนั้นได้ทำความตกลงกับหอจดหมายเหตุไว้ล่วงหน้าแล้วทำให้ ทำลายได้

มาตรา ๕๙ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการที่ยกเลิกชั้นความลับ หรือถือว่า ยกเลิกชั้นความลับ หรือครบอายุของการเก็บรักษาความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย แห่งชาติและระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบทำลายข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการเก็บ รักษาข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ จัดส่งสำเนาทะเบียนคุมแฟ้มข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับ ของทางราชการให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทุกหกเดือนหรือทุกครั้งที่มีการตรวจสอบแก้ไขทะเบียนข้อมูล ข่าวสารนั้น

ให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ รายงานผลการดำเนินงานให้แก่คณะกรรมการทราบทุกสิ้นปี ปฏิทิน

มาตรา ๖๐ ในกรณีที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ตรวจสอบแล้วเห็นว่าหน่วยงานของรัฐควร เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕๘ หรือมาตรา ๕๙ ไว้เป็นจดหมายเหตุตลอดไปหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือควรที่จะเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ก็ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตาม ความเห็นของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ต่อไป

หมวด ๖

ความคุ้มครองและบทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๑ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหรือจัดให้มีข้อมูล ข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้ กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดย ไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

มาตรา ๖๒ คำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งสั่งการตามมาตรา ๙ (๗) หรือปฏิบัติล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันควร ให้คณะกรรมการรายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุม หรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปได้

หน่วยงานของรัฐใดฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมีความผิดทางวินัยหรือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๔ ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดให้มีส่วนงานสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำกับดูแลสำนักงานตามกฎหมายว่าด้วยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินมาบังคับใช้โดยอนุโลม

ให้โอนกิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารเดิม และบรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๕ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือพนักงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐสั่งให้ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานได้เมื่อข้าราชการหรือพนักงานผู้นั้นยินยอม โดยจะให้เป็นช่วยปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้ถือว่าข้าราชการหรือพนักงานผู้นั้นไปปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

ให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดินปรึกษาหารือและเห็นชอบร่วมกันในการออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ กำหนดค่าตอบแทนและการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บังคับกับผู้มาช่วยปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๖ ให้กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

มาตรา ๖๗ ให้ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการ ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๓๖ จะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๖๘ ให้บรรดากฎกระทรวง ระเบียบและประกาศอื่นที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ยังคงบังคับใช้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

(ร่าง) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้รับรองสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นการเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นมาตรการที่สำคัญทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิดความโปร่งใส ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ บังคับใช้มาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้น สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยกำหนดให้มีองค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการซึ่งเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในการครอบครองและดูแลของราชการ รวมทั้งการจัดเก็บเอกสารราชการที่มีความสำคัญเป็นเอกสารจดหมายเหตุเพื่อการศึกษา ค้นคว้าของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ประกอบด้วย ๗ หมวด ๖๘ มาตรา ได้แก่ หมวด ๑ บททั่วไป หมวด ๒ องค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ หมวด ๓ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หมวด ๔ ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย หมวด ๕ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมวด ๖ เอกสารจดหมายเหตุ หมวด ๗ ความคุ้มครองและบทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล โดยมีรายละเอียดสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ บทนิยาม

กำหนดนิยามของคำว่า ข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารของราชการ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และหน่วยงานของรัฐ ดังนี้ (ร่างมาตรา ๔)

(๑) ข้อมูลข่าวสาร หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

(๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

(๓) ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

(๔) หน่วยงานของรัฐ หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์การควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และให้หมายความรวมถึงองค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือให้ดำเนินกิจการทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าวจะได้รับงบประมาณแผ่นดินหรือไม่ก็ตาม

๒.๒ ผู้รักษาการกฎหมาย

กำหนดให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๕)

๒.๓ บททั่วไป

๒.๓.๑ วัตถุประสงค์ของร่างกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อรับรองสิทธิที่จะรู้ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการของประชาชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการบริหารและการดำเนินงานของรัฐ ให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ อันเป็นมาตรการสำคัญในการป้องกันการทุจริต (๒) กำหนดมาตรฐานกลางเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารของราชการและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และ (๓) กำกับ ควบคุมการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖)

๒.๓.๒ แนวนโยบายของรัฐ

เพื่อให้การบังคับใช้ร่างกฎหมายนี้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจึงกำหนดให้รัฐพึงมีหน้าที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ คือ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในครอบครองของตนให้แก่ประชาชน ภายใต้หลักการผลประโยชน์สาธารณะต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนบุคคล และจัดสรรงบประมาณในรูปแบบเงินอุดหนุนให้เพียงพอแก่การดำเนินงานตามแผนงบประมาณประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (ร่างมาตรา ๗)

๒.๔ องค์กรข้อมูลข่าวสารของราชการ

๒.๔.๑ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ก. โครงสร้างและองค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๘)

กำหนดให้มีคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เรียกโดยย่อว่า “คขร.” ประกอบด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินคนหนึ่งและผู้ตรวจการแผ่นดินเลือกกันเองเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ ด้านกฎหมาย ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและสุขภาพ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านเทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเลขานุการคณะกรรมการ

ข. อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๙)

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดวางระบบงานข้อมูลข่าวสารของราชการและแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการให้หน่วยงานของรัฐยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ
- (๒) จัดทำเป็นคู่มือหรือตรรกะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตรวจค้นข้อมูลข่าวสารของราชการรวมถึงการกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานบรรณ
- (๓) กำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานและตัวชี้วัดความโปร่งใสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานของรัฐ
- (๔) กำหนดเรื่องหรือประเภทของข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำหรือกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้เอกชนดำเนินการจัดทำข้อมูลข่าวสารของราชการแทนหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง
- (๕) สอดส่องดูแล และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- (๖) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ตามที่ได้รับคำขอ
- (๗) พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๓๓ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และมีอำนาจในการสั่งการให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๘) พิจารณานุมัติแผนงานและงบประมาณประจำปีของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

(๙) จัดทำรายงานและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการตรวจประเมินมาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐ และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และเผยแพร่ต่อสาธารณะ รวมทั้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเสนอรายงานดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

(๑๐) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตราหรือแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้

(๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

๒.๔.๒ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ก. โครงสร้างและองค์ประกอบ (ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙)

กำหนดให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยประกอบด้วยบุคคลตามความจำเป็น แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคน และให้พนักงานหรือลูกจ้างที่คณะกรรมการแต่งตั้งปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข. อำนาจหน้าที่ (ร่างมาตรา ๑๘)

คณะกรรมการกรรมการวินิจฉัยที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ดังนี้

- (๑) การไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ขอตามมาตรา ๓๓
- (๒) การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารมาตรา ๓๕
- (๓) การอุทธรณ์คำสั่งปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการตามมาตรา ๓๕
- (๔) คำสั่งไม่รับคำคัดค้านตามมาตรา ๔๓
- (๕) คำสั่งไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๕๔

เมื่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับคำอุทธรณ์ คำร้อง หรือคำคัดค้านแล้ว ให้พิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแต่ละสาขาภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่คณะกรรมการได้รับคำอุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่สุด และในการมีคำวินิจฉัยจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

๒.๔.๓ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (ร่างมาตรา ๒๔)

กำหนดให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นในสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านธุรการและกิจการทั่วไปของคณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ดำเนินการตรวจ ติดตามและประเมินมาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และประชาชน
- (๓) ศึกษา วิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารของราชการรวมทั้งข้อมูลอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) ให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมอบหมาย

๒.๕ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

๒.๕.๑ ประเภทของข้อมูลข่าวสาร

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะต้องเปิดเผยให้แก่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มี ๔ ประเภท ประกอบด้วย

ก. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการเฉพาะที่มีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ หากยังไม่ได้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา จะนำมาใช้บังคับในทางที่ไม่เป็นคุณแก่ผู้ใดไม่ได้ เว้นแต่ผู้นั้นจะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารนั้นตามความเป็นจริงมาก่อนแล้วเป็นเวลาพอสมควร

นอกจากนั้น ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งในลักษณะรูปเล่มหรือด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือในลักษณะที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ ทั้งนี้ โดยอาจจัดทำไว้เผยแพร่ เพื่อขายหรือจำหน่าย จ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐนั้นตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๒๕)

ข. ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานรัฐต้องจัดทำขึ้นไว้เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนา

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะชนได้รับรู้
ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนา ได้แก่

- (๑) แผนนโยบายของรัฐ รัฐบาล และแผนการบริหารราชการแผ่นดิน
- (๒) โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และการจัดองค์กรของรัฐ และหน่วยงานของรัฐ
- (๓) รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนการบริหารราชการแผ่นดิน
- (๔) คู่มือหรือตรรกะในการตรวจค้นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแล
ของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานรัฐ
- (๕) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อมูล
และสถิติพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

ในการจัดทำข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะชนตามมาตรานี้ หน่วยงาน
ของรัฐที่เกี่ยวข้องอาจมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแทนตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และ
ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานนั้น (ร่างมาตรา ๒๖)

ค. ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นข้อมูลข่าวสาร
สาธารณะอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ
กำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

- (๑) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียนหรือการตีความกฎหมาย ที่หน่วยงานของรัฐใช้
เป็นแนวทางในการพิจารณาหรือสั่งการ
- (๒) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี
ทั้งนี้ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาได้ด้วย
- (๓) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่
เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว
- (๔) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายรับรายจ่ายประจำปีของรัฐบาล และหน่วยงานของ
รัฐของปีที่กำลังดำเนินการ
- (๕) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนใน
การจัดทำบริการสาธารณะ

(๖) สัญญาหรือข้อตกลงในการจัดหาตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ทั้งนี้ ตามประเภท ลักษณะของการจัดหาและงบประมาณตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ประกาศประกวดราคาและประกาศสอบราคาของหน่วยงานของรัฐที่หัวหน้าส่วนราชการ ลงนามแล้ว รวมทั้งสรุปผลการพิจารณาการจัดหาพัสดุของหน่วยงานของรัฐเป็นรายเดือนทุกๆ เดือน

(๘) รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของหน่วยงานของรัฐซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย งบประมาณประจำปีและแผนงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของ หน่วยงานของรัฐ (ถ้ามี)

(๙) ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐส่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๒๕

(๑๐) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๒๕

(๑๑) รายงานผลการศึกษาที่เกี่ยวกับการดำเนินการหรือที่จะดำเนินการตามโครงการของ หน่วยงานของรัฐ หรือโครงการที่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล อนุมัติหรืออนุญาต รวมทั้งรายงานการ ประเมินผลการดำเนินการ ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ เสียสำคัญอื่นใดในทางสังคมหรือชุมชน

(๑๒) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบ ถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

(๑๓) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน ของรัฐ

(๑๔) ข้อมูลเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน

(๑๕) ข้อมูลหรือสถิติพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่หน่วยงานของรัฐจัดทำเพื่อ ประโยชน์ในการปฏิบัติราชการหรือตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

(๑๖) ข้อมูลข่าวสารสาธารณะอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ง. ข้อมูลข่าวสารทั่วไป

นอกจากข้อมูล ๓ ประเภท คือ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ข้อมูล ข่าวสารที่รัฐต้องจัดทำขึ้นไว้เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณะชน และข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นข้อมูลข่าวสาร สาธารณะ ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนา แล้ว ในกรณีที่มี บุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจ เข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้น แต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หากเป็นกรณีที่มีผู้มายื่นคำขอด้วยตนเองยัง หน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบพิจารณาคำขอและจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอให้แก่ผู้ขอ

โดยไม่ชักช้า ถ้าไม่สามารถดำเนินการได้ทันในวันที่ผู้ยื่นคำขอให้นัดวันที่ให้ผู้ยื่นมารับข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องกำหนดไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้ยื่นคำขอ หรือหากเป็นกรณีการยื่นคำขอทางไปรษณีย์หรือโดยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบพิจารณาคำขอและจัดหาข้อมูลข่าวสารตามคำขอให้แก่ผู้ขอภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐได้รับคำขอ ถ้ามีเหตุจำเป็นไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หน่วยงานของรัฐอาจขยายระยะเวลาดำเนินการได้อีกไม่เกินเจ็ดวันหรือสิบห้าวันแล้วแต่กรณี โดยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ทราบก่อนครบกำหนดเวลานั้น ทั้งนี้ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐปฏิเสธคำขอข้อมูลข่าวสารนั้นโดยปริยาย บุคคลผู้ขอข้อมูลมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง หรือนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้นแล้วแต่กรณี โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๓๑)

๒.๕.๒ วิธีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

(๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชน ไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียหรือไม่ก็สามารถเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ นอกจากวิธีการจัดเป็นเอกสาร ยังให้รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่มีการจัดทำหน้าเว็บไซต์สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแต่ละหน่วยงานด้วย ทั้งนี้ ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดู ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ อยู่ด้วย ให้จัดทำสำเนาเอกสารดังกล่าวขึ้นตามจำนวนที่เห็นสมควรโดยลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ส่วนเอกสารต้นฉบับจริงให้เก็บรักษาแยกไว้ต่างหากจนกว่าจะครบอายุของการเก็บรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๘)

(๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้ขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีเช่นนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่ทำเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้ยื่นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๑ วรรคสี่)

(๓) กรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการ แต่ข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้นหรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำ เพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า (ร่างมาตรา ๓๒)

๒.๕.๓ การร้องเรียน

ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๒๖ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา ๓๐ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอัน

สมควร ผู้ที่มีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ และคณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ไม่เกินหกสิบวัน แต่ต้องแสดง เหตุผลของการขยายเวลานั้นด้วย (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๕.๔ ส่วนงานข้อมูลข่าวสารของราชการของหน่วยงานรัฐ

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีส่วนงานข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้น และจัดให้มี เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ จดหมายเหตุ และระบบงานสารบรรณ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการดังกล่าว เพื่อทำหน้าที่ดังนี้

(๑) เก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องเก็บรักษาไว้ตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ

(๒) เป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการเพื่อจัดเก็บข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

(๓) เป็นส่วนงานจดหมายเหตุของหน่วยงานสำหรับการจัดเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุที่ จะต้องเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของรัฐนั้นตามมาตรา ๕๖

ทั้งนี้ ในการดำเนินการนอกจากใช้วิธีจัดให้มีสถานที่เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ ของหน่วยงานแล้ว ยังอาจดำเนินการโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

๒.๖ ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

๒.๖.๑ ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย

กำหนดประเภทของข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผย ได้แก่

(๑) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบัน (ร่างมาตรา ๓๔)

(๒) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผย หรือเปิดเผยโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่ง อย่างไม่ใด ประกอบด้วย

๒.๑ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของทางราชการ ได้แก่

(ก) ข้อมูลข่าวสารที่การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ข) ข้อมูลข่าวสารที่การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

๒.๒ เรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาดำเนินการของหน่วยงานรัฐ ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

๒.๓ การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

๒.๔ รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

๒.๕ ข้อมูลข่าวสารของราชการนอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารของราชการตาม (๑) ที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

๒.๖ กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๒.๖.๒ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ

ก. การรักษาความของทางราชการ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติว่าข้อมูลข่าวสารของราชการจะเปิดเผยต่อบุคคลใดได้หรือไม่ภายใต้เงื่อนไขเช่นใด และสมควรมีวิธีการขามีให้รู้ไหลให้หน่วยงานของรัฐกำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารนั้น ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการออกกระเปียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ นอกจากนั้น หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลำดับชั้นแตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการปกติทั่วไป รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่สามารถป้องกันการเข้าถึง ใช้ หรือเปิดเผยจากผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องด้วย (ร่างมาตรา ๓๖)

ข.ระยะเวลาในการรักษาความลับ

กำหนดระยะเวลาของการเก็บรักษาความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ โดยให้มีกำหนดดังนี้

- (๑) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับที่สุด ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับได้ไม่เกินยี่สิบห้าปี
- (๒) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับมาก ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับได้ไม่เกินสิบปี
- (๓) ข้อมูลข่าวสารชั้นลับ ให้เก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่เกินห้าปี

ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการที่ได้เก็บรักษาไว้เป็นความลับจนครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง อาจขยายระยะเวลาของการเก็บรักษาความลับได้ ถ้าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายหรือเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย หรือความมั่นคงของประเทศทั้งในทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจหรือการคลัง หรือต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการเป็นเอกสารที่มีความสำคัญ ดังนั้นจึงกำหนดให้ไม่ว่าจะเป็น

เช่นไร จะต้องเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาได้ เมื่อข้อมูลข่าวสารนั้นมีอายุครบห้าสิบปี นับแต่ได้มีการจัดทำ ได้มาหรือเก็บรักษาไว้ (ร่างมาตรา ๓๗)

ค. การปรับลดหรือยกเลิกชั้นความลับ

(๑) กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐพิจารณาปรับลดหรือยกเลิกชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการในทุกโอกาสที่อาจกระทำได้ หรือระบุไว้ตั้งแต่เวลากำหนดชั้นความลับว่าจะยกเลิกชั้นความลับเมื่อใด เวลาใด หรือภายใต้เงื่อนไขใด ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้รับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ในระยะเวลาอันสมควร (ร่างมาตรา ๓๘)

(๒) กรณีที่การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการต่อสาธารณชนก่อนมีการยกเลิกชั้นความลับหรือก่อนครบอายุของการเก็บรักษาความลับ ให้ถือว่าการเปิดเผยดังกล่าวเป็นการยกเลิกชั้นความลับของข้อมูลข่าวสารนั้นโดยปริยาย แม้ว่าจะเป็นการเปิดเผยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความลับของทางราชการ (ร่างมาตรา ๒๙) นอกจากนั้น ในกรณีดังกล่าวต่อไปนีให้ถือเป็นการยกเลิกความลับของข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการโดยปริยาย ได้แก่

๒.๑ กรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อมีมติของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณชน เว้นแต่จะมีมติจะมีมติของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นไว้เป็นความลับต่อไป

๒.๒ กรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อการจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เมื่อคณะกรรมการได้มีมติหรือได้ตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

๒.๓ กรณีที่เป็นข้อมูลข่าวสารประกอบการพิจารณาเพื่อจัดวางนโยบาย หรือการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตัดสินใจดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน

๒.๔ กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา (ร่างมาตรา ๔๐)

ง. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ห้ามมิให้ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการ

กำหนดประเภทของข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะปกปิดโดยอ้างว่าเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการไม่ได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณา รวมทั้งเหตุผลในการดำเนินการ หรือเหตุผลในการออกคำสั่ง คำตัดสิน หรือคำวินิจฉัยที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

(๒) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณา รวมทั้งเหตุผลในการดำเนินการที่มี หรืออาจมีผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน

(๓) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการพิจารณา รวมทั้งข้อตกลงและเหตุผลในการตัดสินใจที่จะให้สิทธิประโยชน์ใด ๆ แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล

(๔) รายงาน หรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการ หรือนโยบายของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายตามโครงการหรือนโยบายดังกล่าว เว้นแต่รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยนั้นจะต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินงานตามโครงการหรือนโยบาย

(๕) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหรือประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามโครงการ หรือนโยบายของคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๖) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผล หรือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นรายงานหรือผลการศึกษาวิจัยทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะเรื่อง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๗) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานะแวดล้อม และผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๘) รายงานหรือผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตรวจสอบ หรือการค้นคว้าทดลองที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อสุขภาพหรือพลานามัยของประชาชน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประกอบการจัดทำรายงานหรือการศึกษาวิจัยนั้น

(๙) ข้อมูลข่าวสารที่มีผลกระทบหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพหรือพลานามัยของประชาชนหรือต่อความปลอดภัยสาธารณะ

(๑๐) สารสำคัญของหนังสือสัญญาและกรอบการเจรจาที่รัฐบาลไทยได้ทำหรือจะทำกับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

(๑๑) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

จ. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับแจ้งหรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๔๓)

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่มิมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๔๓ วรรคสาม)

ฉ. การอุทธรณ์

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามร่างมาตรา ๓๔ ร่างมาตรา ๓๕ หรือร่างมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามร่างมาตรา ๔๓ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เป็นความลับของราชการ หรือผู้ขอข้อมูลเป็นบุคคลที่มีสิทธิที่จะรับรู้ ตรวจสอบ ค้นคว้า หรือสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นได้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการไม่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้คัดค้านให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นแก่ผู้ขอข้อมูลตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

ในกรณีข้อมูลข่าวสารตามวรรคสองที่คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารมีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยโดยไม่มีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขใด ให้ถือว่าข้อมูลข่าวสารนั้นถูกยกเลิกชั้นความลับเมื่อพ้นระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งคำวินิจฉัยโดยไม่มีการฟ้องคดีต่อศาล หรือเมื่อคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งตามคำวินิจฉัยดังกล่าว ทั้งนี้ ภายในช่วงระยะเวลาสามสิบวันหรือในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลแล้วแต่กรณี ให้ข้อมูลข่าวสารนั้นยังคงเป็นข้อมูลข่าวสารลับ (ร่างมาตรา ๔๔)

๒.๗ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

๒.๗.๑ หลักการทั่วไป

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ จะคุ้มครองข้อมูลของบุคคลธรรมดา โดยไม่รวมข้อมูลของนิติบุคคล

๒.๗.๒ การยกเว้นการบังคับใช้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้

กำหนดให้สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนด อาจออกระเบียบโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเพื่อขอยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้มาบังคับใช้ได้ (ร่างมาตรา ๔๘)

๒.๗.๓ รายงานการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิทธิส่วนบุคคล

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีโครงการหรือมีความจำเป็นที่จะต้องจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนอกเหนือจากกรณีการจัดเก็บเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ หน่วยงานของรัฐต้อง

จัดทำรายงานการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิทธิส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น ก่อนการดำเนินการจัดเก็บดังกล่าว นอกจากนั้น เพื่อประโยชน์ ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอยู่ในความครอบครองดูแล ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบ ต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เกิดจากการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และจัดทำรายงาน การประเมินผลดังกล่าวเป็นประจำทุกปี (ร่างมาตรา ๔๙)

๒.๗.๔ การจัดการระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นเพื่อการ ดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อ หมดความจำเป็น ทั้งนี้ ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- (ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- (ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- (ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- (จ) วิธีการขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- (ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล และเท่าที่จำเป็นต่อการ ใช้ตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

(๓) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(๔) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

ทั้งนี้ ในการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้ง ให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า หรือพร้อมกับการขอข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลนั้นไปใช้ ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ และการขอข้อมูลนั้นเป็นกรณีที่น่าจะให้ข้อมูลได้ด้วยความสมัครใจหรือเป็นกรณีมีกฎหมาย บังคับ (ร่างมาตรา ๕๐ วรรคสอง) นอกจากนั้น ในกรณีมีการให้จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ใด ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลนั้นทราบด้วย เว้นแต่เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ (ร่างมาตรา ๕๐ วรรคสาม)

ในกรณีหน่วยงานของรัฐหมดความจำเป็นที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใด ที่มีอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตน ให้หน่วยงานของรัฐทำลายข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น โดยไม่ชักช้า (ร่างมาตรา ๕๐ วรรคสี่) ทั้งนี้ ให้ถือว่าการทำให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่สามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารเฉพาะตัวบุคคลใดเป็นการทำลายข้อมูลข่าวสารด้วย (ร่างมาตรา ๕๐ วรรคห้า)

๒.๔.๕ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ

เพื่อป้องกันมิให้มีการเข้าถึง ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น จึงกำหนดมาตรการดังต่อไปนี้

(๑) การเก็บรวบรวม การรักษา การรักษาความปลอดภัย การใช้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดให้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีลำดับชั้นความสำคัญที่แตกต่างจากข้อมูลข่าวสารของราชการปกติทั่วไป รวมทั้งต้องกำหนดมาตรการหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และกำหนดตัวบุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรักษาหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย (ร่างมาตรา ๕๑)

(๒) ในกรณีที่หน่วยงานรัฐจัดให้มีระบบการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของราชการระหว่างกัน หากข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นมีข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลรวมอยู่ด้วย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล รวมทั้งยังต้องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ การเข้าถึงและเงื่อนไขการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๕๒)

(๓) หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตน ต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้

๓.๑ ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตน เพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น

๓.๒ เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น

๓.๓ ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้วยการวางแผน หรือการสถิติ หรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

๓.๔ เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด

๓.๕ ต่อหोजดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

๓.๖ ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

๓.๗ เป็นการให้ซึ่งจำเป็น เพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของ บุคคล

๓.๘ ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตาม กฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

๓.๙ กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๒.๔.๖ สิทธิของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้น มีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการ แทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น

(๒) การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้

(๓) ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูล ข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

(๔) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่ มี คำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวัน นับแต่วัน ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสาร ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

(๕) ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการแทนผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลได้ถึงแก่กรรมแล้วก็ได้

๒.๔ เอกสารจดหมายเหตุ

(๑) หลักการทั่วไป

เพื่อประโยชน์ในการรักษาเอกสารที่มีคุณค่าแก่การศึกษา ค้นคว้า กำหนดให้ข้อมูลข่าวสาร ราชการที่ไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการตามกฎหมายต่อไป ให้เก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสิบปี เว้นแต่

จะมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือมีกฎหมาย ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทำลายข้อมูลข่าวสารของราชการที่ครบอายุของการเก็บรักษาไว้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทที่หน่วยงานของรัฐนั้นได้ทำความตกลงกับหอจดหมายเหตุไว้ล่วงหน้าแล้วว่าให้ทำลายได้ (ร่างมาตรา ๕๘)

(๒) วิธีการจัดเก็บเอกสาร

กำหนดให้คณะกรรมการโดยคำแนะนำของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรมีอำนาจในการกำหนดการจำแนกประเภท การประเมินคุณค่าหรือการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารที่พึงเก็บรักษาไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุ ทั้งนี้ ในการจัดเก็บเอกสารดังกล่าวให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐทำการประเมินคุณค่าของเอกสาร ในการนี้ หอจดหมายเหตุแห่งชาติอาจมอบหมายให้ส่วนงานจดหมายเหตุของหน่วยงานของรัฐที่เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารเป็นผู้ดำเนินการประเมินคุณค่าข้อมูลข่าวสาร และเมื่อได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้ว ให้เก็บรักษาไว้เป็นเอกสารจดหมายเหตุต่อไป (ร่างมาตรา ๕๖ และร่างมาตรา ๕๘)

ในกรณีที่เอกสารดังกล่าวเป็นเอกสารที่มีชั้นความลับ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำเอกสารส่งมอบแฟ้มเรื่องที่เป็นต้นเรื่องฉบับจริงให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา เพื่อประเมินคุณค่าไว้เป็นจดหมายเหตุหรือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งสมควรเก็บรักษาไว้ที่หอจดหมายเหตุ ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า กำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามวรรคหนึ่งให้แยกประเภท ดังนี้ (๑) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้ เมื่อครบเจ็ดสิบห้าปี และ (๒) ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยหรือเปิดเผยโดยกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อครบยี่สิบห้าปี (ร่างมาตรา ๓๔ และร่างมาตรา ๓๕)

นอกจากนั้น ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของราชการที่ยกเลิกชั้นความลับหรือถือว่ายกเลิกชั้นความลับ หรือครบอายุของการเก็บรักษาความลับตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ และระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำลายข้อมูลข่าวสารนั้น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (ร่างมาตรา ๕๙)

๒.๙ ความคุ้มครองและบทกำหนดโทษ

(๑) กำหนดให้หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดทำหรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ หรือตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๒) คำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้ผู้หนึ่งผู้ใดฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับของราชการหรือหมิ่นประมาท เว้นแต่จะได้กระทำการโดยไม่สุจริต หรือโดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด

(๓) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการซึ่งสั่งการหรือปฏิบัติล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันควร ให้คณะกรรมการรายงานผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล ผู้ควบคุม หรือนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือสั่งการหรือลงโทษทางวินัยต่อไปได้

หน่วยงานของรัฐใดฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมีความผิดทางวินัยหรือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี

๒.๑๐ บทเฉพาะกาล

(๑) กำหนดให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจัดให้มีสำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้โอนกิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ หนี้ สิทธิ ภาระผูกพัน ข้าราชการ ลูกจ้าง และอัตรากำลังของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารเดิม และบรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งหรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๔)

(๒) กำหนดให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินอาจขอให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือพนักงานของส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ส่งให้ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานได้ เมื่อข้าราชการหรือพนักงานผู้นั้นยินยอม โดยจะให้เป็นไปช่วยปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้ถือว่าข้าราชการหรือพนักงานผู้นั้นไปปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา (ร่างมาตรา ๖๕)

(๓) กำหนดให้กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน (ร่างมาตรา ๖๖)

(๔) กำหนดให้ให้ระบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๑๗ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการ ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๓๖ จะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น (ร่างมาตรา ๖๗)

(๕) กำหนดให้บรรดากฎกระทรวง ระเบียบและประกาศอื่นที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ยังคงบังคับใช้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๖๘)